

Standard

Standard (něm. *Norm*) je soubor [pravidel](#) podobný [právnímu předpisu](#), který však na rozdíl od něj neobsahuje závazné [právní normy](#), nýbrž pouhá [doporučení](#).

Druhy

Existují normy státní (ČSN), evropské, mezinárodní, předmětové, jakostní a jiné. Zkráceně je technická norma technický předpis, který stanoví technické náležitosti, popř. technická řešení u opakovaných úkonů a dějů.

V soustavě technických norem existuje hierarchický soubor technicko – právních předpisů:

- ISO – mezinárodní normy, které shrnují zkušební metody, značení a terminologii.
- EN – evropské normy, které shrnují zkušební metody, značení, terminologii a bezpečnost výrobků.
- ČSN – resp. všeobecně národní normy, jako např. DIN, ASA, GOST, které shrnují široký okruh problematik Tyto normy jsou postupně harmonizovány s normami vyšších stupňů
- ON – oborové normy. Tyto normy byly k 31. 12. 1993 zrušeny a částečně převedeny na normy podnikové (PN)
- PN – podnikové normy, kterými je řešena problematika jednotlivých výrobků nebo jejich skupin.
- technická norma (oficiální předpis)
 - Normy Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO, International Organization for Standardization)
 - Normy ANSI (American National Standards Institute)
 - Normy DIN (Německo)
- Technické standardy, standardy činností, kvality atd.
 - Televizní norma
 - W3C

Označování norem

ČSN je chráněné označení [českých technických norem](#), které vydává [Český normalizační institut](#). ČSN bylo rovněž oficiální označení **československých státních norem** (od roku 1964), od roku 1991 **československých norem** (československých technických norem). Zkratka ČSN původně znamenala **Československá státní norma**, později **Československá norma**, kromě ní existovaly ještě centrálně vydávané [oborové normy](#) (zkratka **ON**), číslované shodným systémem (původně *úsekové normy*), a *podnikové normy* (PN). Po osamostatnění České republiky bylo označení ČSN zachováno a zákon č. 22/1997 Sb. závazný výklad zkratky neobsahuje. Neoficiálně se její význam vykládá slovy **Česká soustava norem**. Zákonem chráněné vylučné slovní označení je **česká technická norma**.

Za písmennou značkou normy (ČSN) se uvádí šestimístné třídící číslo, v němž první dvojčíslí se odděluje mezerou a značí třídu norem (00 – 99 udává širší hospodářský obor). Třetí a čtvrtá číslice označuje skupinu a podskupinu norem a poslední dvojčíslí představuje pořadové číslo normy.

Převzaté (harmonizované) [Evropské normy](#) se označují původním označením, před něž je přidána zkratka ČSN. Norma tak může být označena například *ČSN EN 12899-1*, *ČSN EN ISO 9001*, *ČSN IEC 61713*, *ČSN ETS 300 976* apod. Normě bývá zároveň přiřazen třídící znak ve formě tradičního šesticiferného označení podle třídy ČSN.

Podle Evropských norem se zavádí i praxe označovat za dvojtečkou normu rokem vydání, například *ČSN EN ISO 9000:2001*.

Historie

První národní standardní společnost, *Engineering Standards Committee*, byla založena ve Spojeném království v roce 1901. (Od roku 1931 se jmenuje *British Standards Institution*, BSI.)^[1] První nevládní mezinárodní organizace pro standardizaci *International Electrotechnical Commission* (IEC) byla založena 1906.^[2] Specializovaná první celostátní společnost **Elektrotechnický svaz československý** (ESČ) byla založena v roce 1919. V roce 1920 vydal první normy jako soubor předpisů a normálí ESČ.^[3] Všeobecná **Československá společnost normalizační** (ČSN) byla založena v roce 1922. Byla jednou z 20 národních normalizačních společností, které byly od roku 1928 sdruženy v *International Standards Association* v Londýně. Jednotlivé národní normalizační společnosti byly pověřeny vedením sekretariátů pro mezinárodní normalizaci různých oborů, např. Československu byly přiděleny kanalizační roury. ČSN měla 71 členů, poněkud velkých průmyslových závodů. ISA zanikla v roce 1942. V roce 1946 byla založena *International Organization for Standardization* (ISO).^[4] Vznikla v roce 1947.

Českomoravské technické normy

Vládní nařízení č. 311/1940 *Sb. z. a n.*, o závaznosti českomoravských, případně česko-slovenských technických norem při dodávkách a pracích pro [veřejné úřady](#), [ústavy](#), [podniky](#) a [fondy](#), ukládalo zadatelům dodávek a prací pro veřejnou správu nebo s jejich podporou, aby dodavatelům a objednatelům ukládali podmínku, že práce musí odpovídat českomoravským technickým normám. "Počet výtisků českomoravských technických norem, potřebných pro jejich zavedení u veřejných úřadů, ústavů, podniků a fondů, dodá normalizační společnost bezplatně."

Vládní nařízení č. 439/1941 Sb. z. a n., o závaznosti českomoravských norem požárnětechnických.

Vládní nařízení 201/1942 Sb. z. a n., o závaznosti technických norem, obchodních a dodacích podmínek a předpisů o jakosti a označování, umožňovalo ministerstvu obchodu a práce, aby vyhláškou v Úředním listu stanovilo obecnou závaznost technických norem, podmínek nebo jiných předpisů.

Československé technické normy

Zákon č. 84/1948 Sb., o závaznosti hospodářských a technických norem, umožňoval ústředním orgánům státní správy, aby v [Úředním listu](#) a slovenském [Úředním věstníku](#), vyhláškou stanovily závaznost hospodářských nebo technických norem, které vydala Československá společnost normalizační nebo Elektrotechnický svaz československý.

Vládní nařízení č. 45/1951 Sb., o technické normalisaci, zavádělo **státní, úsekové a podnikové normy**. Pokud norma nebyla označena jako směrná, byla závazná. Vydávání norem řídil Úřad pro normalisaci, vydání normy bylo oznamováno v [Úředním listu](#). Nově zavedená zkratka ČSN měla jednoznačně stanovený význam *Československá státní norma*. Úkolem Úřadu pro normalisaci bylo mimo jiné propracovávat metody přechodu na sovětské státní normy.

Zákon č. 35/1957 Sb., o technické normalisaci, doplnilo vládní nařízení č. 46/1957 Sb., o technické normalisaci, Směrnice č. 79/1958 [Ú. 1.](#), o vykládání návrhů státních norem a podávání připomínek k těmto návrhům, a vyhláška č. 156/1960 Sb., kterou se vyhláší nový druh technických norem (**oborové normy**). Technickými normami byly nejen státní, úsekové a podnikové normy, ale i sjednané technické podmínky a další druhy norem, které [Státní úřad pro vynálezy a normalisaci](#) jako technické normy vyhlásil. Pokud technická norma nebyla označena jako doporučená, byla závazná.

Zákon č. 96/1964, o technické normalizaci a vyhláška Úřadu pro normalizaci a měření č. 97/1964 Sb., kterou se provádí zákon o technické normalizaci, zavedly tři druhy norem: **státní norma** (ČSN), **oborová norma** (ON) a **podniková norma** (PN). Státní normy schvaloval [Úřad pro normalizaci a měření](#), oborové normy příslušný [ústřední orgán státní správy](#). Všechny druhy technických norem byly závazné pro organizace vyrábějící příslušné výrobky nebo provádějící příslušnou činnost a též pro pracovníky, pokud s nimi byli seznámeni. Technické normy zákon označuje za právní předpisy konstatováním, že nesmějí být v rozporu s jinými právními předpisy. Technická norma nižšího stupně nesměla být v rozporu s technickou normou vyššího stupně. Výjimku mohl povolit orgán, který normu schválil, nebo jiný orgán v normě uvedený.

Do roku 1997 technickou normalizaci upravoval zákon č. 142/1991 Sb., o československých technických normách, ve znění zákona č. 632/1992 Sb. Podle tohoto zákona byla obecně závazná ta ustanovení technických norem, u kterých to bylo uvedeno. Ústředním orgánem státní správy v oblasti technických norem byl [Federální úřad pro normalizaci a měření](#). Podle novely tohoto zákona 31. prosince 1993 pozbyly platnosti všechny oborové normy (ON) a 31. prosince 1994 pozbyly závaznosti všechny starší ČSN, u kterých nebyla závaznost výslovně uvedena. ČSN se již nenazývají „státní normy“, ale pouze „československé normy“ nebo „československé technické normy“.

České technické normy

Právní rámec technické normalizace stanoví zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky. Tento zákon byl mnohokrát novelizován. Stanoví práva a povinnosti související s tvorbou a vydáváním českých technických norem. Tento zákon stanovil, že technické normy nejsou samy o sobě právně závazné, jejich právní závaznost však může stanovit [právní předpis](#). Výjimky mohl povolit tzv. *neopomenutelný účastník* uvedený v normě. Ústředním orgánem státní správy je [Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví](#). Zákon rovněž zakázal rozmnožování a rozšiřování českých norem nebo jejich částí bez souhlasu ČNI.

Na základě zákona vydalo [Ministerstvo průmyslu a obchodu](#) rozhodnutí č. 203/97 (sdělení MPO č. 237/1997 Sb.), kterým byl s účinností od 1. září 1997 Český normalizační institut pověřen tvorbou a vydáváním českých technických norem.

Zákon zavádí pojmy:

- **technický předpis** – právní předpis obsahující technické požadavky na výrobek
- **(česká) technická norma** – norma přijatá postupem podle zákona č. 22/1997 Sb. a oznámená ve věstníku [Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví](#)
- **jiná technická norma** – pojem není přesně definován, rozumí se jím zejména technické normy přijaté obdobným způsobem v jiných státech nebo nadnárodních institucích
- **technický dokument** – jiný dokument obsahující technické požadavky na výrobek, které není technickým předpisem ani technickou normou

Seznam tříd

- 01 Obecná třída
- 02 Strojní součásti
- 03 Strojní součásti – koroze a ochrana materiálu
- 04 Slévárenství
- 05 Svařování, pájení, řezání kovů a plastů
- 06 Topení, průmyslové pece, vařidla a topidla
- 07 Kotle
- 08 Turbíny
- 09 Spalovací motory pístové
- 10 Kompresory, vakuová technika a pneumatická zařízení
- 11 Čerpadla, hydraulická zařízení
- 12 Vzduchotechnická zařízení
- 13 Armatury a potrubí
- 14 Chladicí technika
- 15 Výrobky z plechu a drátu
- 16 Výrobky z plechu a drátu
- 17 Jemná mechanika

- 18 Průmyslová automatizace
- 19 Optické přístroje, zařízení pro kinematografii a reprografii
- 20 Obráběcí stroje na kovy
- 21 Tvářecí stroje
- 22 Nástroje
- 23 Nářadí
- 24 Upínací nářadí
- 25 Měřicí a kontrolní nářadí a přístroje
- 26 Zařízení dopravní a pro manipulaci s materiálem
- 27 Zdvihací zařízení, stroje pro povrchovou těžbu, stroje a zařízení pro zemní, stavební a silniční práce
- 28 Kolejová vozidla
- 29 Kolejová vozidla
- 30 Silniční vozidla
- 31 Letectví a kosmonautika
- 32 Lodě a plovoucí zařízení
- 33 Elektrotechnika - elektrotechnické předpisy
- 34 Elektrotechnika
- 35 Elektrotechnika
- 36 Elektrotechnika
- 37 Elektrotechnika – energetika
- 38 Energetika – požární bezpečnost
- 39 Zbraně pro civilní potřebu
- 40 Jaderná technika
- 41 Hutnictví – materiálové listy ocelí
- 42 Hutnictví
- 43 Hutnictví – strojní zařízení
- 44 Hornictví
- 45 Hlubinné vrtání a těžba nafty
- 46 Zemědělství
- 47 Zemědělské a lesnické stroje
- 48 Lesnictví
- 49 Průmysl dřevozpracujících
- 50 Výrobky průmyslu papírenského
- 51 Strojní zařízení potravinářského průmyslu
- 52 Strojní zařízení potravinářského průmyslu
- 56 Výrobky potravinářského průmyslu
- 57 Výrobky potravinářského průmyslu
- 58 Výrobky potravinářského průmyslu
- 62 Průmysl gumárenský, pryž
- 63 Průmysl gumárenský, pryžové výrobky
- 64 Plasty
- 65 Výrobky chemického průmyslu
- 66 Výrobky chemického průmyslu
- 67 Výrobky chemického průmyslu
- 68 Výrobky chemického průmyslu
- 69 Strojní zařízení chemického průmyslu
- 70 Výrobky ze skla a tavených hornin
- 71 Sklo a tavené horniny – materiálové listy a výrobní zařízení
- 72 Stavební suroviny, materiály a výrobky
- 73 Navrhování a provádění staveb
- 74 Části staveb
- 75 Vodní hospodářství
- 77 Obaly a obalová technika
- 79 Průmysl kožedělný
- 80 Textilní suroviny a výrobky
- 81 Strojní zařízení textilního průmyslu
- 82 Stroje a zařízení pro úpravu povrchu
- 83 Ochrana životního prostředí, pracovní a osobní ochrana, bezpečnost strojních zařízení a ergonomie
- 84 Zdravotnictví

- 85 Zdravotnictví
- 86 Zdravotnictví
- 87 Telekomunikace
- 88 Průmysl polygrafický
- 89 Hudební nástroje
- 90 Kancelářské, školní a kreslicí potřeby
- 91 Vnitřní zařízení
- 93 Výstrojné zařízení
- 94 Výstrojné zařízení
- 97 Výměna dat
- 98 Zdravotnická informatika
- 99 Metrologie

Právní ochrana

Protože se jedná o úřední díla, nejsou normy ČSN chráněny autorským zákonem. [Autorská práva](#) jsou však chráněna speciálním ustanovením zákona č. 22/1997 Sb. (§ 5, odstavec 8). Toto ustanovení zakazuje rozmnožování a rozšiřování českých norem nebo jejich částí bez souhlasu ČNI.

Externí dokazy

- [Český normalizační institut](#)
- [Seznam norem](#) na stránkách internetového prodejce ing. Jiřího Hrazdila
- [Normalisace \(Otto – Dodatky\)](#) *[momentálně nefunguje]*
- [Československá republika - kulturní život - organizace vědecké práce \(Otto – Dodatky\)](#) *[momentálně nefunguje]*